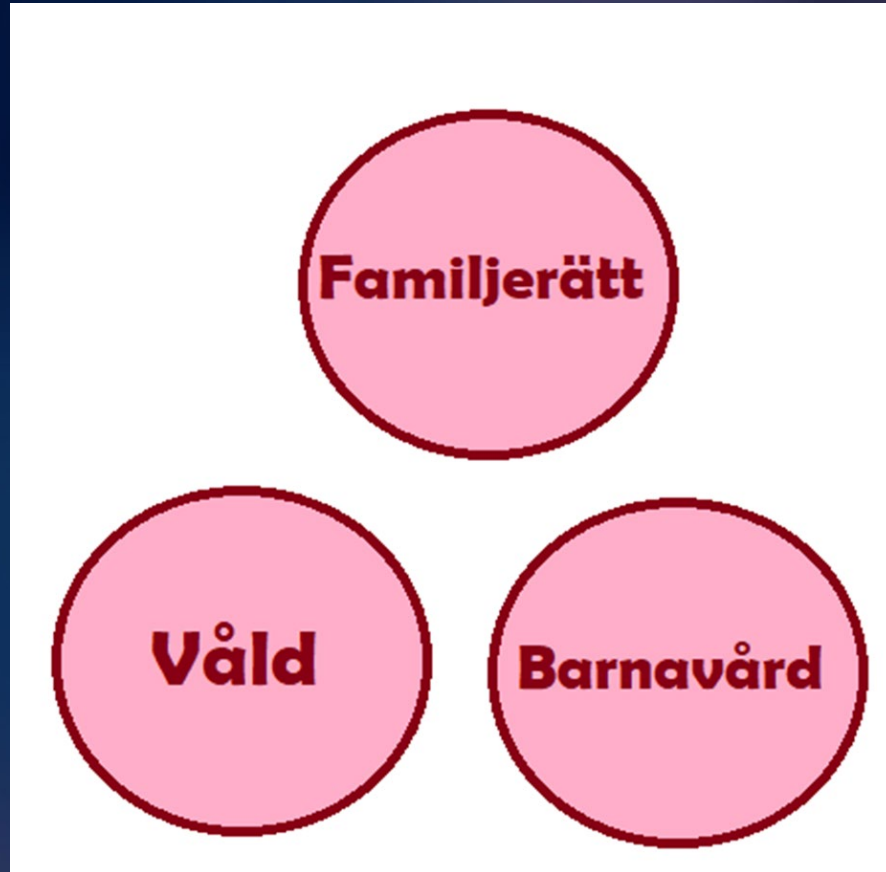

***I intersektionen mellan våld i familjen, social barnavård och familjerätt –
barnavårdens professionella praktik och dess förutsättningar och
utmaningar***

Gabriella Alner Knutsson

Doktorand, Socialt arbete Örebro Universitet

Föreläsningens upplägg

Teoretiskt perspektiv

Svensk och internationell
forskning

Diskussion och praktiska
implikationer

Teoretiska förutsättningar

Domestic violence (Våld i hemmet)

Kvinnojour, polis, m.m.
Mäns våld mot kvinnor
Våld= kontroll och förtryck
Mål= Man och kvinna åtskilda

Child protection (Barnskydd)

Barnavård
Våld uppstår i (oftast dysfunktionella)
familjer
Mål: skydda barnet (primärt mamman)

Child contact (familjerätt)

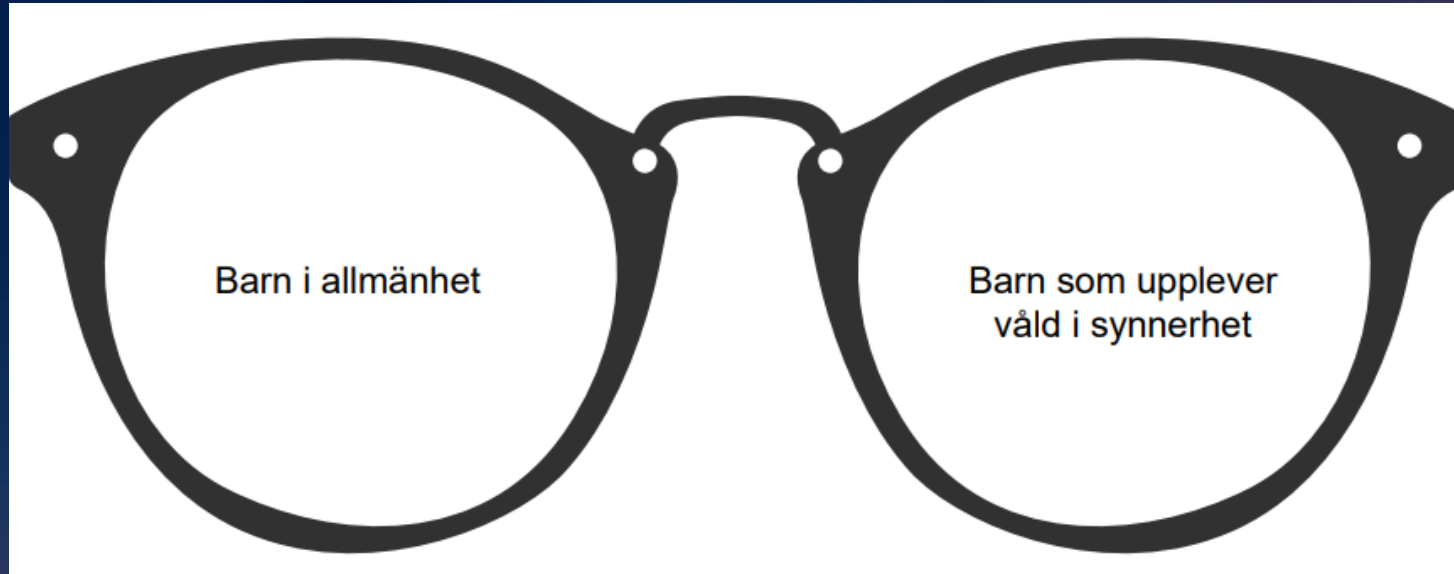
Domstol, familjerätt, ombud
Våld marginaliseras, ignoreras
Framtidsfokus
Mål: Kontakt

Treplanetsmodell (Marianne Hester, 2011)

3 planeter med olika
Historia, kultur, lagar, professioner, diskurser

Institutionella logiker inom det familjerättsliga rättssystemet

- Samarbete mellan föräldrar är alltid det bästa för barn. Överenskommelser är en utgångspunkt.
- Konflikt är dåligt för barn och kan jämföras med psykisk misshandel
- Barnets bästa i (stort sett) alla lägen är att ha en nära och god kontakt med båda föräldrar
- Föräldrar (mammor) måste understödja barnets relation med den andra föräldern
- Neutralitetsideal där en inte ska ta ställning för en förälder
- Uppgifter om våld består ofta av falska anklagelser
- Separation=Vaccin mot våld
- "Barns verkliga vilja"

Bakgrunden till min forskning

- Generellt svårt för barnavården att bedöma uppgifter om våld
- Instersektionen med det familjerättsliga systemet skapar en institutionell komplexitet
- Kunskapslucka hur det kan påverka barnavården
- Vad innebär det för barnavårdens hantering av misstänkt våld mot barn att det pågår, eller pågått, familjerättsliga processer och beslut?

Internationell forskning

- Fler privatanmälningar, motanmälningar, fler anmälningar, återkommande (Black m.fl., 2020; Saini m.fl., 2013)
- Upplevs som mer svårbedömda, tar mycket tid och energi, föräldrar mer välutbildade, högre socioekonomisk status, svårigheter med andra professioner inblandade (Houston m.fl., 2016; Saini m.fl., 2019, 2012; Laing m.fl., 2018)
- Signifikant mindre sannolikt att sluta i en placering utanför hemmet eller fortsätta med stöd (Black m.fl., 2020; 2016; Saini m.fl., 2013).
- Tendens att inte vilja involvera sig (Hughes & Chau, 2012; Buckley m.fl., 2010; Laing m.fl., 2018)
- Lite internationell forskning med fokus på bedömning och hantering av VÅLD
 - Ingen forskning i Sverige om hur barnavården hanterar dessa ärenden

Studie av svenska barnavårdsutredningar

Alner Knutsson, G., & Källström, Å. (2025). Child welfare workers' assessments of suspected violence in the context of family law disputes, *Child & Family Social Work*. DOI: 10.1111/cfs.70038.

Färre placeringar och fortsatt stöd= Ej utrett familjen behov tillräckligt?

Kunskapslucka: Vad leder till barnavårdens beslut?

Syfte: analysera hur bedömningar om våld mot barn skrivs fram i barnavårdsutredningar när det samtidigt pågår en familjerättslig tvist

Resultat

Individuell bedömning av våld i samtliga utredningar

I alla ärenden inkluderas i mer eller mindre omfattning en diskussion om tvisten

I slutgiltig bedömning av risk och behov tenderar konflikten att "ta över"

Bedömning: Våld har ej skett

- Enbart 5 av 32 (Obs ej kvantitativ studie)
- Baseras på tidigare utredningar, uppgifter från förälder med missbruk eller psykisk ohälsa, barnets uppgifter
- Risken för barnet konstateras vara konflikt
- Barnets behov är att bli skyddad från konflikten

Bedömning: Våld kan ha skett

- 8 av 32
- Våldet nämns kort som en risk, konflikten tar större plats
- Konflikt är en risk – Våld beskrivs som en risk
- Våld resultat av konflikt- inte tvärtom
- I 3 av dessa nämns inte våld som en risk
- I 5 bedöms inte våld vara något som barnet behöver skyddas från, konflikt bedöms i samtliga

Exempel

- Pappa dömd för hemfridsbrott, tidigare utredning om strypning av mamma. Risk en mening om våld:

“The assessment concludes that [the child] is negatively impacted by the conflict in the short and long term. The risk is considered high as the parents have already had a conflict with each other. The assessment indicates a somewhat elevated short-term risk and a high long-term risk that the child will experience psychological violence in the form of fights between the parents if the conflicts escalate and [the child] witnesses them.”

- Barn har berättat om våld:

“Based on the conversations that have taken place with [the child] and the parents, the social services see a need for the parents to find a way to manage their conflict so that [the child] is not negatively affected by it.”

- Barn vars äldre syskon tidigare fått behandling för våld från pappa (Bara konflikt som bedöms som risk)

“There is a significant conflict between them. The focus of their conversations is on pointing out each other’s shortcomings, overshadowing the perspective of the child. The mother believes that their communication needs improvement, while the father insists that he **handles the communication perfectly**. In discussions with the mother, she reflects on the risks for the children if the conflict continues, which is seen as a protective factor. In conversations with the father, he appears **not to reflect on how his own behavior affects the children**, but focuses on the idea that the mother is the problem. However, the social services maintain that **both parents** have a responsibility to manage their conflict in a way that is not detrimental to the child.”

Våld har skett

- Bedöms i de flesta fall (19 av 32)
- Barnet behandling för våld- föräldrar samarbeta och kommunicera, skydda från konflikt, hänvisas till Familjerätten, gemensamt ansvar umgänge
- Oftast konflikt stor plats, ses som grundproblem
- Även allvarligt våld fängelsestraff för kvinnofridskränkning eller våld mot syskon, olaga hot, brutit kontaktförbud. Konflikt lika stor risk. T.ex hotat mamma med kniv framför barn=insats för samarbete

Exempel

Barn och mamma på skyddat boende med skyddade uppgifter, barn berättar om våld, bedömning barnet lider stort = risk utveckling

“The CW worker wishes to emphasize the importance of the **guardians** not dragging the children into the custody dispute, and making every effort to shield them. [...] It is crucial that **the guardians** do not add to the children’s worries and that they are able to focus on the children’s best interests.”

Barn och mamma på skyddat boende

“Disruptive conflicts between the parents during the separation are detrimental to children, just as ongoing conflicts after the separation can contribute to the development of mental health problems in children. There are also correlations between the intensity of conflicts and children’s well-being. The higher the level of conflict, the worse the child tends to feel. **In the case of [the child], the conflict between her parents is so severe that twice during the investigation period the mother and child are placed in sheltered accommodation.**”

Studie med socialsekreterare

- Alner Knutsson, G., & Lindahl, R (2025). An Institutional Understanding of Child Welfare Workers' Handling of Suspected Violence against Children in Families Involved in Family Law Disputes in Sweden, Journal of Public Child Welfare, DOI: 10.1080/15548732.2025.2544124

Vilka institutionella faktorer styr?

Institutionell teori om tre pelare: Regulativa, normativa och kulturellt-kognitiva faktorer (Scott, 2014)

Syfte: identifiera och analysera, ur ett institutionellt perspektiv, hur olika faktorer kan påverka hur misstänkt våld mot barn bedöms och hanteras av socialarbetare när de utreder familjer i en pågående eller nyligen avslutad familjerättslig tvist.

Den regulativa spelaren

- Föräldrars juridiska ansvar att skydda sina barn. Gäller även framförallt icke våldsutövande förälder (trots ev. egen våldsutsatthet)
 - Krav på samtycke. Bedömer i samma grad som ärenden utan tvist att det finns behov av stöd men färre tackar ja
 - Beslut från tingsrätten – negativt, neutralt eller positivt
- *" det finns ett domslut på att föräldern som ska ha utövat våld, enligt både barnen och den andra föräldern, fick dom på umgänge. [...] där det fortsätter förekomma saker under umgångena som den andra föräldern berättar om och den vänder sig till oss och ifrågasätter "hur ska jag göra? Det finns en dom om umgänge och om jag håller barnen hemma här nu så får jag vite". Och det vi kan säga i det läget är ju egentligen "fortsätt bara, nej men om du behöver, om barnen behöver skyddas så är det ert ansvar som vårdnadshavare att skydda barnen" "*
 - *" jag tänker om det liksom blivit en dom med alltså att man har reglerat umgänge då, då är det ju lite enklare i alla fall [instämmanden]. Alltså det är ju bara att förhålla sig till, till det, det kan ju inte vi gå in och styra och ställa i det utan ja finns det oro då för till exempel att åka hem till den andre föräldern för umgänge så får man försöka stötta i det då och ja, det är ju ändå något reellt att förhålla sig till. "*

Den normativa pelaren

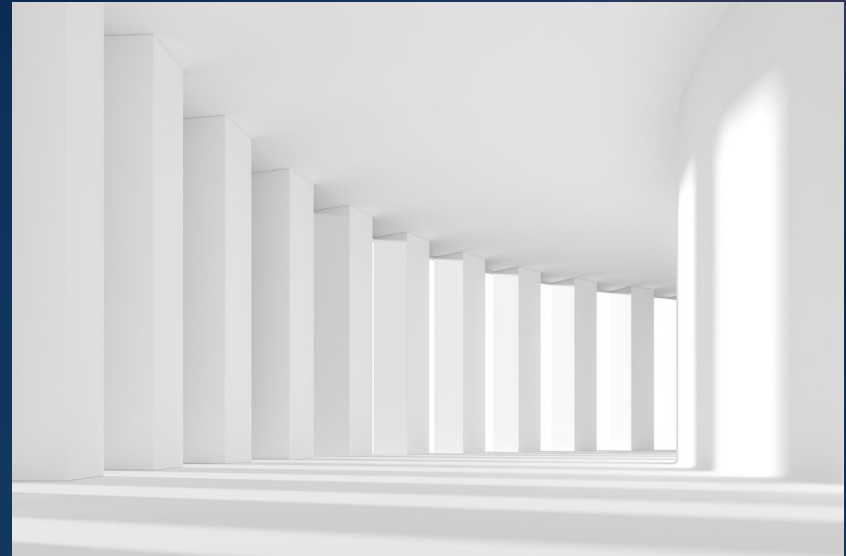
- Framträder en särskilt stark vilja att uppnå konsensus gällande förståelsen av familjerna. Internt → men också med andra (familjerätten)
- Normativa förståelser om våld

Den kulturellt-kognitiva spelaren

- Å ena sidan våldsuppgifter hanteras som andra, Å andra sidan explicit och implicit ett tydligt åtskiljande
 - Misstänksamhet
 - “Avtrubbade”

”vi har ju familjer som vi träffat många gånger där det är en ständigt pågående familjerättslig konflikt och där man anmäler varandra och vi startar utredningar och så, och då kan det ju hända att om man har haft då samma familj två, tre, fyra utredningar kanske då kan det nog hända att man säger att ”jaha kommer dem igen, vad bråkar de nu om” typ [instämmanden] eller vem är det som skyller på vem? Och det är ju inte särskilt förutsättningslöst men mänskligt tänker jag, man har erfarenheten med sig.”

Den kulturellt-kognitiva spelaren

- Konflikt också en riskfaktor. På olika sätt vägs föräldrarnas familjerättsliga tvist och konflikt in i förståelsen av och hanterandet av våldsuppgifterna
- Återkommer till bristande föräldraförmåga, barnen hamnar i mitten, barn har rätt till båda föräldrar, manipulerade barn, lojalitetskonflikt – Verkar tas för givet att det är lika stort, eller större, problem som våld.
- Förgivvettande alltid bäst för barnet att föräldrar avslutar sin konflikt, kommunicerar, samarbetar och talar positivt om varandra. Oavsett uppgifter om våld. Tydligt i samtal om insatser. Hänvisning till familjerätten.

”Jag tänker det i utredningar där det har framkommit att barnet har upplevt att ena föräldern har använt våld eller en hårdhänt uppfostringsstrategi eller vad det kan va så kan man ju bevilja stöd till föräldern att liksom jobba med sin uppfostringsstrategi och hur kan man förbättra liksom den mot barnet och då kan det ju i ärenden där det också är av familjerättslig karaktär det också ingå att i stödet, att jobba med hur pratar också föräldrarna om varandra”

Den kulturellt-kognitiva spelaren

- Bristande mottaglighet

Omöjligt att jobba med, måste lösa sin konflikt först

För uppe i sin konflikt, kan ej se sina egna brister

Vad är motivet?

Familjebehandlare skickar tillbaka ärenden

”Ibland så avslutar man ju med hänvisning till att det finns en pågående process i familjerätten och att föräldrarna eller familjerna är inte så mottaglig just nu [...] man skriver ju i bedömningen att det finns behov men att mottagligheten gör det inte genomförbart. Även om man skulle vilja så går det faktiskt inte.”

Konklusioner

- Varför färre insatser?

Regulativt: Samtycke

Kulturellt- kognitivt: Våldsuppgifter
avfärdas (jmf Black m.fl., 2021),
Konflikten tas för givet vara problemet
(jmf Black m.fl., 2016), bristande
mottaglighet

Normativt- Samsyn i en kultur där vissa
förgivettaganden råder, vad blir den
dominerande bilden?

- Avfärdas som familjerättsärenden (jmf
Black m.fl., 2016)?

Sammanfattande diskussion

- Krock mellan planeter (Hester, 2011)
eller en övergripande familjerättslig
institutionell logik?

Domestic violence (Våld i hemmet)

Kvinnojour, polis, m.m.
Mäns våld mot kvinnor
Våld= kontroll och förtryck
Mål= Man och kvinna åtskilda

Child protection (Barnskydd)

Barnavård
Våld uppstår i (oftast dysfunktionella)
familjer
Mål: skydda barnet (primärt mamman)

Child contact (familjerätt)

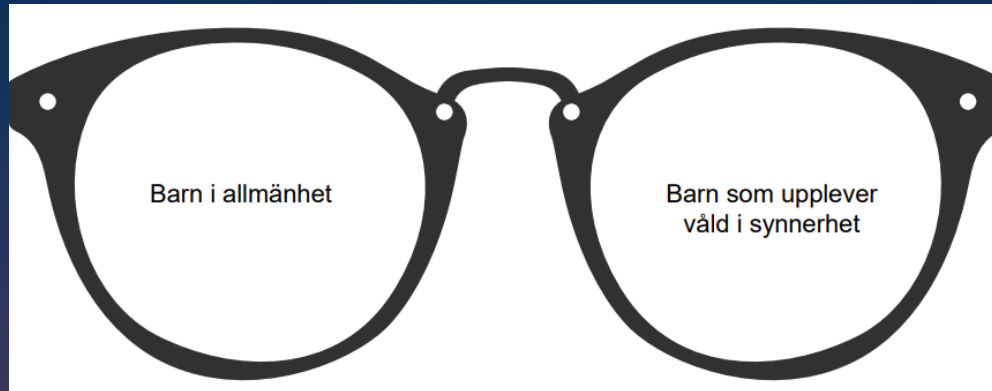

Domstol, familjerätt, ombud
Våld marginaliseras, ignoreras
Framtidsfokus
Mål: Kontakt

Institutionella logiker inom det familjerättsliga rättssystemet

- Samarbete mellan föräldrar är alltid det bästa för barn
- Konflikt är dåligt för barn och kan jämföras med psykisk misshandel
- Barnets bästa i (stort sett) alla lägen är att ha en nära och god kontakt med båda föräldrar
- Föräldrar (mammor) måste understödja barnets relation med den andra föräldern
- Neutralitetsideal där en inte ska ta ställning för en förälder
- Uppgifter om våld består ofta av falska anklagelser
- Separation=Vaccin mot våld
- "Barns verkliga vilja"

- Kunskap om risker vid konflikt bra, men är det alltid bäst att samarbeta, dåligt med tvist, båda föräldrars skuld och bristande föräldraförmågor?
- Två tankar i huvudet samtidigt
- Riskbedömning med äpple och päron

- Vikten av medvetenhet om fördomar om föräldrar i konflikt
- Observandum om diskurs om falska anklagelser
- Betydligt fler förnekar sitt våldsutövande
- Timing av avslöjande av våld vid en separation och tvist: tidigare rädsla, samlevnad, ej medvetenhet, efterseparationsvåld osv ej få fördelar i tvist
- Eskalering, nytt våld och andra former av våld kan uppstå vid separation och tvist (t.ex. Paper abuse, stalking)
- Separation och tvist om vårdnad, boende och umgänge ökad risk för barns våldsutsatthet= separation är ej ett vaccin mot våld

Diskussion och frågor

gabriella.alner-knutsson@oru.se